

AD 16/15

LIMITE

CONF-ME 10

DOKUMENT O PRISTÚPENÍ

Predmet: SPOLOČNÉ STANOVISKO EURÓPSKEJ ÚNIE
Kapitola 15: Energetika

SPOLOČNÉ STANOVISKO EURÓPSKEJ ÚNIE

Kapitola 15: Energetika

Toto stanovisko Európskej únie vychádza z jej všeobecného stanoviska pre konferenciu o pristúpení Čiernej Hory (CONF-ME 2/12) a podlieha rokovacím zásadám, ktoré v ňom boli schválené, a to najmä:

- názory strán na niektorú z kapitol rokovaní nijako neovplyvňujú stanovisko, ktoré sa môže zaujať k iným kapitolám,
- dohody – aj čiastočné – dosiahnuté počas rokovaní o kapitolách, ktoré sa postupne skúmajú, sa nemôžu považovať za konečné, kým sa nedosiahne celková dohoda,

ako aj požiadavkám stanoveným v bodoch 24, 28, 41 a 44 rokovacieho rámca.

EÚ nabáda Čiernu Horu, aby pokračovala v procese zosúlad'ovania s *acquis* a v jeho účinnom vykonávaní a presadzovaní a aby vo všeobecnosti už pred pristúpením vytvorila politiky a nástroje, ktoré budú čo najviac podobné politikám a nástrojom EÚ.

EÚ berie na vedomie, že Čierna Hora vo svojej rokovacej pozícii CONF-ME 22/14 akceptuje *acquis* v rámci kapitoly 15 v podobe, v akej bolo účinné k 11. aprílu 2013, ako aj jej vyhlásenie, že bude pripravená vykonávať ho odo dňa svojho pristúpenia k Európskej únii, s výnimkou smernice 2009/119/ES, ktorou sa členským štátom ukladá povinnosť udržiavať minimálne zásoby ropy a/alebo ropných výrobkov, pre ktorú Čierna Hora požaduje prechodné obdobie na úplné vykonanie.

Uhl'ovodíky

EÚ konštatuje, že právne predpisy Čiernej Hory sú v primeranej miere zosúladené s *acquis* v oblasti uhl'ovodíkov, s výnimkou smernice 2009/119/ES, ktorou sa členským štátom ukladá povinnosť udržiavať minimálne zásoby ropy a/alebo ropných výrobkov, pre ktorú Čierna Hora požaduje prechodné obdobie na úplné vykonanie.

EÚ, pripomínajúc zvrchované právo všetkých členských štátov na skúmanie a využívanie ich prírodných zdrojov v súlade s *acquis* EÚ, berie na vedomie vyhlásenie Čiernej Hory, že dosiahla úplný súlad so smernicou 94/22/ES o podmienkach udeľovania a používania povolení na vyhľadávanie, prieskum a ťažbu uhl'ovodíkov. Pokiaľ ide o vykonávanie nariadenia Rady (ES) č. 2964/95 o evidencii dovozov a dodávok ropy v Spoločenstve, EÚ konštatuje, že Čierna Hora nedováža ropu a v krajine sa nevykonávajú činnosti súvisiace s rafináciou ropy.

EÚ berie na vedomie žiadosť Čiernej Hory o prechodné obdobie do 1. januára 2023 na vykonanie smernice Rady 2009/119/ES, ktorou sa členským štátom ukladá povinnosť udržiavať minimálne zásoby ropy a/alebo ropných výrobkov, s cieľom zabezpečiť zásoby ropy v množstve, ktoré sa rovná 90 dňom priemerného denného čistého dovozu.

EÚ berie na vedomie akčný plán týkajúci sa povinných strategických zásob ropy a/alebo ropných výrobkov, v ktorom sa definuje spôsob, akým sa vykoná smernica 2009/119/ES a ktorý Čierna Hora prijala 24. apríla 2015. V súlade s týmto akčným plánom má Čierna Hora v úmysle v priebehu roka 2015 prijať osobitný zákon o strategických zásobách ropy a v roku 2015 zriadi Riaditeľstvo pre strategické zásoby ropy. Čierna Hora začne fyzicky vytvárať zásoby v roku 2016 s cieľom splniť 90 dňový záväzok do roku 2023. EÚ berie na vedomie, že Čierna Hora navrhuje prijať zmiešaný model na vytvorenie zásob ropy.

Toto prechodné obdobie sa zhoduje so záväzkami Čiernej Hory týkajúcimi sa zásob ropy vyplývajúcimi zo Zmluvy o Energetickom spoločenstve. Na základe akčného plánu, ktorý Čierna Hora predložila, EÚ zastáva názor, že žiadosť Čiernej Hory je prijateľná. EÚ vyzýva Čiernu Horu na zabezpečenie toho, aby sa jej akčný plán plne vykonal podľa jej vlastného harmonogramu.

Vnútorý trh s energiou

EÚ poznamenáva, že tretí balík pre vnútorý trh v súvislosti s elektrickou energiou (smernica 2009/72/ES, nariadenie (ES) č. 714/2009 a nariadenie (ES) č. 713/2009) je čiastočne transponovaný do právnych predpisov Čiernej Hory, hoci Čierna Hora už väčšinou vykonáva druhý balík pre vnútorý trh. Čierna Hora má v úmysle neskôr v tomto roku prijať nový zákon o energetike. Keď sa tento zákon doplní vykonávacími právnymi predpismi, právna transpozícia tretieho balíka pre vnútorý trh by mala byť dokončená.

EÚ berie na vedomie vyhlásenie Čiernej Hory, že už má oddelené činnosti súvisiace s prenosom od výroby, distribúcie a dodávky v súlade s modelom oddelenia vlastníctva. EÚ berie na vedomie vyhlásenie Čiernej Hory, že ďalšie oddelovanie (vrátane certifikácie), povinnosti prevádzkovateľa prenosovej sústavy a dispečing a vyrovnávanie sa uskutoční prostredníctvom (plánovaného) nového zákona o energetike a súvisiacich predpisov.

EÚ berie na vedomie, že zákon o energetike z roku 2010 vymedzuje organizáciu a riadenie trhu s elektrinou, činnosti súvisiace s výrobou elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a vysokoúčinnú kogeneráciu. Zákon o energetike z roku 2010 stanovuje práva, povinnosti a zodpovednosti prevádzkovateľa prenosovej sústavy (PPS), ako aj vnútroštátne pravidlá týkajúce sa prevádzkovania prenosovej sústavy. Vnútroštátny kódex rozvodnej siete bol prijatý v roku 2011 v súlade s usmerneniami týkajúcimi sa Európskej siete prevádzkovateľov prenosových sústav pre elektrinu (ENTSO-E). Pravidlá pridelovania kapacity boli prijaté v roku 2011. Zákon o energetike z roku 2010 stanovuje aj práva, povinnosti a zodpovednosti prevádzkovateľa distribučnej sústavy (PDS), a Čierna Hora v júli 2011 zriadila čiernohorského prevádzkovateľa trhu s elektrinou (tzv. COTEE). Je oddelený od PPS (Crnogorski elektroprenosni sistem – CGES) prostredníctvom modelu oddelenia vlastníctva.

EÚ konštatuje, že trh s elektrinou v Čiernej Hore sa 1. januára 2009 otvoril pre všetkých oprávnených zákazníkov, s výnimkou trhu pre domácnosti, ktorý sa otvoril 1. januára 2015; a že v súčasnosti v Čiernej Hore existujú dvaja dodávatelia. Na oprávnených zákazníkov pripojených na distribučnú sústavu sa naďalej vzťahujú regulované ceny.

Čierna Hora uplatňuje postup udeľovania povolení pre výstavbu nových výrobných kapacít a už vydala deväť povolení.

Pokiaľ ide o tarifné metodiky, EÚ poznamenáva, že Čierna Hora je presvedčená, že už vykonáva nariadenie Komisie (EÚ) č. 838/2010, ktorým sa ustanovujú usmernenia týkajúce sa mechanizmu kompenzácie medzi prevádzkovateľmi prenosových sústav a spoločného regulačného prístupu k spoplatneniu prenosov.

EÚ konštatuje, že smernicu 2008/92/ES o postupe Spoločenstva na zlepšenie transparentnosti cien plynu a elektriny účtovaných priemyselným koncovým odberateľom v Čiernej Hore vykonáva Štatistický úrad Čiernej Hory (MONSTAT), ale že nariadenie (EÚ) č. 1227/2011 o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou sa v súčasnosti v Čiernej Hore nevykonáva. Úplné zosúladenie s týmto nariadením sa plánuje v nadchádzajúcom zákone o energetike.

EÚ berie na vedomie, že Čierna Hora nie je napojená na žiadnu medzinárodnú plynárenskú infraštruktúru. Základný legislatívny rámec pre vnútorný trh s energiou pre plyn je však zahrnutý v existujúcom zákone o energetike. EÚ konštatuje, že súčasné právne predpisy Čiernej Hory týkajúce sa plynu sú v súlade s druhým balíkom pre vnútorný trh, a že Čierna Hora neprijala vykonávacie právne predpisy. Čierna Hora plánuje do konca roka 2015 zosúladiť s tretím energetickým balíkom prostredníctvom svojho nadchádzajúceho nového zákona o energetike.

EÚ uznáva, že Čierna Hora už vytvorila potrebný rámec na štruktúru trhu pokiaľ ide o plyn. Za prevádzkovateľa plynovej prepravnej sústavy je určená spoločnosť Montenegro Bonus. Zatiaľ čo nie je stanovený prevádzkovateľ distribučnej sústavy plynu (PDS) a verejný dodávateľ plynu, v zákone o energetike sú vymedzené práva, úlohy a povinnosti prevádzkovateľov plynovej prepravnej a distribučnej sústavy.

Pokiaľ ide o administratívnu kapacitu na vykonávanie vnútorného trhu s energiou, EÚ berie na vedomie, že súčasný počet zamestnancov na riaditeľstve pre energetiku na Ministerstve hospodárstva, aj v regulačnej agentúre pre energetiku (ERA) sú dostatočné na plnenie ich súčasných úloh.

Pokiaľ ide o podporu regionálnej spolupráce medzi národnými regulačnými orgánmi, zákon o energetike (Úradný vestník Čiernej Hory č. 28/10 a 6/13) je čiastočne v súlade so smernicou 2009/72/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektriinou a nariadením (ES) č. 713/2009, ktorým sa zriaďuje Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky.

EÚ zdôrazňuje, že je dôležité vyhnúť sa narušeniam vnútorného trhu s energiou vrátane toho, že sa zabezpečí, aby bola zaistená hospodárska súťaž, prístup na trh a rešpektovanie práv zákazníkov. EÚ sa domnieva, že Čierna Hora dosiahla primeraný stupeň zosúladenia s ustanoveniami vnútorného trhu s energiou, najmä vzhľadom na jej členstvo v Energetickom spoločenstve. Súčasná úroveň povinností, ktoré sa v Čiernej Hore uplatňujú, sú skôr v súlade s druhým balíkom pre vnútorný trh ako s tretím balíkom. S cieľom uplatňovať dodatočné povinnosti tretieho balíka si osobitnú pozornosť vyžaduje niekoľko ustanovení (najmä pokiaľ ide o osamostatnenie činností a oddelenie, riadenie vyplývajúcich energetických podnikov, kapacitu regulačného orgánu a hlbšie rešpektovanie práv zákazníkov).

Bezpečnosť dodávok

EÚ konštatuje, že Čierna Hora už transponovala smernicu 2005/89/ES o opatreniach na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektriny a investícií do infraštruktúry a smernicu 2004/67/ES o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok zemného plynu. Čierna Hora však nedosiahla súlad s nariadením (EÚ) č. 994/2010 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávky plynu. EÚ konštatuje, že Čierna Hora má v úmysle transponovať toto nariadenie v novom zákone o prenosných systémoch pre cezhraničnú výmenu elektriny a zemného plynu.

EÚ tiež konštatuje, že narušenie energetického systému spôsobeného hlinikárňou KAP sa už vyriešilo. Všetka elektrická energia pochádzajúca z prepojenia v období od februára do mája 2013 bola plne vrátená a nové vedenie podniku KAP uzatvorilo dohodu o pripojení do prenosovej sústavy, v ktorej sa stanovuje postup odpojenia v prípade, že nie je zabezpečená dodávka elektriny pre podnik KAP. Ďalšie prvky tejto dohody sú zahrnuté v kapitole 8 – Politika hospodárskej súťaže.

Obnoviteľné zdroje energie

EÚ konštatuje, že Čierna Hora čiastočne transponovala smernicu 2009/28/ES o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom zákona o energetike z roku 2010 a že Čierna Hora plánuje dokončiť zosúladenie prostredníctvom nadchádzajúceho zákona o energetike.

Čierna Hora prijala záväzný vnútroštátny cieľ, že podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie v roku 2020 bude 33 %. Vláda v decembri 2014 prijala národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov do roku 2020 so zámerom dosiahnuť tento cieľ. Čierna Hora už úspešne napreduje v dosahovaní týchto cieľov: výška celkového podielu energie z obnoviteľných zdrojov bola 28,5 % v roku 2012 a 31,0 % v roku 2013.

EÚ konštatuje, že biopalivá a iné biokvapaliny z obnoviteľných zdrojov energie stále nie sú uznané vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

EÚ pripomína, že je potrebné, aby Čierna Hora dosiahla úplné zosúladenie v tejto dôležitej oblasti právnych predpisov EÚ týkajúcich sa energetiky, ako aj jej celkový záväzok týkajúci sa dekarbonizácie. Hoci EÚ chváli Čiernu Horu za pokrok, ktorý dosiahla pri zvyšovaní podielu svojej hrubej konečnej spotreby energie z obnoviteľných zdrojov energie, vrátane dosiahnutia svojich priebežných cieľov pri dosahovaní cieľov stanovených na rok 2020, EÚ pripomína, že je potrebné pokračovať v tejto ceste a dosiahnuť aj ďalšie zosúladenie s inými prvkami smernice z roku 2009 o energii z obnoviteľných zdrojov, ako aj dosiahnuť súlad so záväzkami EÚ v oblasti biopalív.

Energetická efektívnosť

EÚ konštatuje, že právne predpisy Čiernej Hory sú čiastočne zosúladené s príslušným *acquis* EÚ v oblasti energetickej efektívnosti prostredníctvom zákona z roku 2014 o energetickej efektívnosti. EÚ berie na vedomie vyhlásenie Čiernej Hory, že úplné zosúladenie sa dosiahne neskôr v tomto roku pri prijatí nového zákona o energetike, a to aj pokiaľ ide o niektoré ustanovenia smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti týkajúce sa konečnej spotreby energie.

Čierna Hora nedosiahla súlad ani s nariadením (ES) č. 1222/2009 o označovaní pneumatík vzhľadom na palivovú úspornosť a iné základné parametre, ani s nariadením (ES) č. 106/2008 o programe Spoločenstva na označovanie energetickej účinnosti kancelárskych zariadení.

EÚ poznamenáva, že Čierna Hora vykonáva svoju politiku v oblasti energetickej efektívnosti prostredníctvom trojročných národných akčných plánov týkajúcich sa energetickej efektívnosti, z ktorých posledný bol prijatý v novembri 2013.

EÚ pripomína význam úplného zosúladenia v oblasti energetickej efektívnosti. Z tohto dôvodu EÚ naliehavo vyzýva Čiernu Horu nielen na dosiahnutie úplného súladu s príslušným *acquis* EÚ, ale aj na zavedenie rámca na zníženie energetickej náročnosti hospodárstva Čiernej Hory.

Medzinárodné dohody

EÚ konštatuje, že Čierna Hora sa stane riadnym členom Energetickej charty do konca roka 2015, pričom v júli 2015 už prijala zákon o ratifikácii Zmluvy o energetickej charte a v septembri 2015 oznámila depozitárovi (Portugalsku) prijatie zákona.

Jadrová energia

EÚ konštatuje, že pokiaľ ide o zosúladenie s *acquis* EÚ v oblasti jadrovej bezpečnosti a ochrany pred žiarením, Čierna Hora je krajina, ktorá nemá jadrový priemysel, výskumné reaktory, ani iné zariadenia na výrobu rádioaktívnych látok. Podľa zákona z roku 2009 o ochrane pred ionizujúcim žiarením a o radiačnej bezpečnosti je v Čiernej Hore zakázaná výstavba jadrovej elektrárne. Čierna Hora nemá záujem o získanie rudy a jadrového paliva. Následne berie EÚ na vedomie, že Čierna Hora nemá v úmysle zúčastniť sa na činnostiach Zásobovacej agentúry Euratom.

EÚ konštatuje, že Čierna Hora sa stala plnoprávnym členom Dohovoru o jadrovej bezpečnosti v júli 2015. Čierna Hora tiež prijala 16 dohovorov a dohôd v oblasti ochrany pred žiarením a radiačnej bezpečnosti a ochrany. EÚ tiež konštatuje, že Čierna Hora zaviedla regulačný rámec pre systém ochranných opatrení pre jadrové materiály s cieľom splniť ustanovenia Zmluvy o nešírení jadrových zbraní a súvisiace záruky (inšpekcie, ustanovenia zákonov týkajúce sa prečinov, sankcií a trestných činov a evidencia). Okrem toho budú priamo uplatniteľné jadrové bezpečnostné záruky podľa Zmluvy o Euratome a jeho sekundárne právne predpisy.

EÚ konštatuje, že Čierna Hora dosiahla čiastočnú mieru zosúladenia v oblasti jadrovej a radiačnej bezpečnosti a ochrany pred ionizujúcim žiarením prostredníctvom svojho zákona z roku 2009 o ochrane pred ionizujúcim žiarením a o radiačnej bezpečnosti a 17 predpisov na vykonávanie jeho ustanovení. EÚ konštatuje, že Čierna Hora má v úmysle prijať nový zákon o jadrovej a radiačnej bezpečnosti a ochrane, ako aj o ochrane pred žiarením do štvrtého štvrťroku 2018, čím by sa čiastočne transponovali smernice 2013/59/Euratom, 2014/87/Euratom, 2009/71/Euratom a 2011/70/Euratom.

EÚ tiež konštatuje, že Čierna Hora vykonáva program systematického testovania rádioaktivity v núdzových situáciách a v prípade podozrenia na núdzové situácie. V súčasnosti má len jednu online meraciu stanicu na meranie dávky gama žiarenia prostredia v ovzduší. Ďalších päť meracích staníc na nepretržité online monitorovanie dávky gama žiarenia prostredia v ovzduší sa zakúpi s podporou EÚ.

EÚ konštatuje, že Čierna Hora má zariadenia na skladovanie rádioaktívneho odpadu. Toto zariadenie odpadu je určené na skladovanie použitých uzavretých rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho odpadu na obdobie 50 až 100 rokov.

EÚ zdôrazňuje dôležitosť tejto časti *acquis* na zaistenie bezpečného používania rádioaktívnych materiálov, aj keď v Čiernej Hore nie je žiadna jadrová elektráreň. Z tohto dôvodu EÚ pripomína význam úplného zosúladenia s *acquis* v tejto oblasti.

* * *

Vzhľadom na súčasný stav pripravenosti Čiernej Hory EÚ konštatuje, že ak bude Čierna Hora naďalej dosahovať pokrok pri zosúladovaní s *acquis*, na ktoré sa vzťahuje kapitola Energetika, a v jeho vykonávaní, táto kapitola sa bude sa môcť predbežne uzavrieť, až keď EÚ potvrdí, že sa splnili tieto kritériá:

- Čierna Hora dokončí zosúladenie právnych predpisov s *acquis* pokiaľ ide o povinné zásoby ropy, zriadi administratívne štruktúry na riadenie zásob ropy, a začne vytvárať skutočné zásoby v súlade s vlastným akčným plánom.
- Čierna Hora dosiahne súlad s *acquis* v oblasti vnútorného trhu s energiou, vrátane oddelenia všetkých energetických podnikov v súlade s jedným zo vzorov uvedených v *acquis*.
- Čierna Hora dosiahne súlad s *acquis* v oblasti energetickej efektívnosti.

Monitorovanie pokroku v oblasti zosúladovania s *acquis* a jeho vykonávania bude pokračovať počas celých rokovaní. EÚ zdôrazňuje, že bude venovať osobitnú pozornosť monitorovaniu všetkých uvedených špecifických otázok s cieľom zabezpečiť, aby Čierna Hora v rámci tejto kapitoly plne zosúladila svoje právne predpisy s *acquis* a aby vybudovala administratívne kapacity na jeho účinné vykonávanie a presadzovanie. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať prepojeniu medzi touto kapitolou a ostatnými rokovacími kapitolami. Záverečné hodnotenie súladu právnych predpisov Čiernej Hory s *acquis* a jej vykonávacích kapacít bude možné vykonať až v neskoršej fáze rokovaní. EÚ žiada Čiernu Horu, aby okrem všetkých informácií, ktoré EÚ môže požadovať na účely rokovaní o tejto kapitole a ktoré sa majú poskytnúť na konferencii, pravidelne poskytovala Rade pre stabilizáciu a pridruženie podrobné písomné informácie o pokroku vo vykonávaní *acquis*.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti sa konferencia bude musieť k tejto kapitole vo vhodnom čase vrátiť.

EÚ tiež pripomína, že medzi 11. aprílom 2013 a ukončením rokovaní sa môže prijať nové *acquis*.